

OpenSciLab.org

Наукова платформа
Open Science Laboratory

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ
І АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
НАУКИ, ОСВІТИ ТА ВИРОБНИЦТВА:
МІЖГАЛУЗЕВІ ДИСПУТИ**

András Petrusinac
Anna Asieieva
Ilona Huszti
Mamuka Zoidze
Абатуров А.О.
Анісімова А.А.
Артамощенко В.С.
Аршан Є.В.
Асєєва А.С.
Бабенко В.О.
Бабичева Е.В.
Барабашина Л.А.
Белозерова В.В.
Бененсон О.А.
Біляев Д.В.
Букріна К.А.
Булойчик А.А.
Варава Л.А.
Вишинська В.В.
Власенко В.П.
Вовкочин Л.Ю.
Волкова Н.В.
Волчок В.А.
Ворона Л.І.
Гайдай Г.Ю.
Гаузаа Л.В.
Гудима О.П.
Деак Йозеф
Дегтярев І.А.
Денисенко Ю.А.
Дмитренко А.А.
Дорогович Н.О.
Древняк Л.П.
Ермакова Е.О.
Зайцева Н.В.
Зубенко І.Р.
Калачнюк Л.Г.
Кальниш В.В.
Капшутарь М.А.
Карадетян К.С.
Кардасевич О.А.
Кисельов В.О.
Ковшар О.В.
Колодяжна І.В.
Корнева А.В.
Король І.Ю.
Корчинська Ж.М.
Котляр С.М.
Котляренко С.В.
Кравчак Л.А.
Кузьмичева Т.П.
Лавринюк Б.М.
Лазарчук К.С.
Лазоренко С.А.
Лесько А.М.

Лехнер І.Г.
Ляска О.П.
Максимов А.А.
Маршалкович С.М.
Матейко Н.М.
Матусяк М.В.
Махніцька В.Р.
Маштакова М.В.
Мижева А.А.
Невальоний В.С.
Ніколаєв І.Є.
Онищенко Л.М.
Осташова Я.В.
Паніна Л.А.
Паньків Б.
Перун С.В.
Перчук О.В.
Пізінцалі Л.В.
Піліпей Л.П.
Пінчук Т.А.
Плескачев Ю.А.
Пляка Л.В.
Повзик Є.В.
Профатило О.Ф.
Рабоча Т.В.
Равлюк А.Г.
Рагімова Н.С.
Радченко Д.М.
Раструба Т.В.
Самошкін В.В.
Свито Е.І.
Северин Р.Р.
Сеньків Степан
Сливка Я.І.
Сняданко І.І.
Соколова А.В.
Сологуб Э.В.
Стецик М.С.
Сурков О.О.
Тарасова Н.І.
Ткачук О.Г.
Тютюнников С.В.
Федоришин Г.М.
Федорчук О.В.
Фем'як Я.М.
Хелемський Р.Ю.
Хиневич В.І.
Хорькова М.В.
Чебручан М.Р.
Чотарі Ю.Ю.
Шевень О.Ю.
Шило О.С.
Штурко Г.І.
Щербина Ю.М.
Юнаш М.В.
Ясь Д.В.

та інші*

Матеріали

**X Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Київ, 13 листопада 2020 р.)**

КИЇВ 2020

Наукова платформа

Open Science Laboratory

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
НАУКИ, ОСВІТИ ТА ВИРОБНИЦТВА:
МІЖГАЛУЗЕВІ ДИСПУТИ**

Матеріали

**X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Київ, 13 листопада 2020 року)**

Самостійне електронне текстове
наукове періодичне видання комбінованого використання

* на обкладинці вказано перших авторів кожної доповіді

Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб. наук. пр.]: матеріали X міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 13 листопада 2020 р.). Київ, 2020. 809 с.

Збірник містить матеріали (тези доповідей) X міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути», у яких висвітлено актуальні питання сучасної науки, освіти та виробництва.

Видання призначене для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та практикуючих спеціалістів різних напрямів.

X Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва»
(м. Київ, 13 листопада 2020 р.)

Адреса оргкомітету та редакційної колегії:

м. Київ, Україна

E-mail: conference@openscilab.org

www.openscilab.org

Наукові праці згруповані за напрямками роботи конференції та наведені в алфавітному порядку.

Для зручності, беручи до уваги, що видання є електронним, нумерація та загальна кількість сторінок наведені з врахуванням обкладинки.

Збірник на постійній сторінці конференції: <https://openscilab.org/?p=1885>

*Матеріали (тези доповідей) друкуються в авторській редакції.
Відповідальність за якість та зміст публікацій несе автор.*

ЗМІСТ

** зміст інтерактивний
(натиснення на назву призводить до переходу на відповідну сторінку)*

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Дегтярев И.А., Фоменко И.А., Иванова Л.А. ИЗУЧЕНИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПОЛУЧЕНИЯ БЕЛКОВЫХ КОНЦЕНТРАТОВ ИЗ ДРОЖЖЕВОЙ БИОМАССЫ <i>KLUVEROMYCES</i> <i>MARXIANUS</i>	16
Калачнюк Л.Г., Смірнов О.О., Федішин П.М., Калиновська К.О. ДІЯ БІОПРОТЕКТОРА ЗА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО АЛКОГОЛЫНДУКОВАНОГО СТЕАТОГЕПАТОЗУ	20
Кузьмичева Т.П., Жданова А.Э., Фоменко И.А., Иванова Л.А. СКРИНИНГ МИЦЕЛИАЛЬНЫХ ГРИБОВ РОДА <i>ASPERGILLUS</i> И <i>TRICHODERMA</i> КАК ПОТЕНЦИАЛЬНЫХ ПРОДУЦЕНТОВ КОРМОВЫХ ЦЕЛЛЮЛОЛИТИЧЕСКИХ ФЕРМЕНТОВ НА ОТХОДАХ МАСЛЕНИЧНОГО ПРОИЗВОДСТВА	25
Мижева А.А., Иванова Л.А. БИОТРАНСФОРМАЦИЯ ПИЩЕВЫХ ОТХОДОВ В УДОБРЕНИЕ ДЛЯ С/Х КУЛЬТУР	33
Соколова А.В. ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЕ КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ СВОЙСТВ ЛЕЧЕБНОЙ ГРЯЗИ ОЗЕРА СУДОБЛЬ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	37
Сологуб Э.В., Бусько Е.Г. ОЦЕНКА РАДИОАКТИВНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ НА ОТДЕЛЬНЫЕ КОМПОНЕНТЫ БИОТЫ ПО УРОВНЮ ЗАГРЯЗНЕНИЯ РАДИОНУКЛИДАМИ ОЗЕР РАЗЛИЧНОГО ТИПА ГОМЕЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ	44
Хиневич В.И., Дуденкова Н.А. ОПТИМИЗАЦИЯ ЖИРНО-КИСЛОТНОГО СОСТАВА (ЖКС) РАСТИТЕЛЬНЫХ МАСЕЛ ПО ОТДЕЛЬНЫМ ПОЛИНЕНАСЫЩЕННЫМ ЖИРНЫМ КИСЛОТАМ	57

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

Zoidze Mamuka, Sanadze Givi

CHALLENGES AND PERSPECTIVE WITH USING A GROUP OF SMALL
ATTACK UNMANNED AERIAL VEHICLES 62

Артамощенко В.С.

ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ СПРОМОЖНОСТЕЙ СИСТЕМИ
ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ТА ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СИЛ ОБОРОНИ..... 72

Гудима О.П.

ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ
СИТУАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ В КРИЗОВИХ
СИТУАЦІЯХ..... 77

Профатило О.Ф.

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА, ЯК СКЛADOVA
СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ 83

Рабоча Т.В., Пізінцалі Л.В., Кушнар'ова Г.О., Ісмаїлова Н.П.,

Федченко О.В.

ІНЖЕНЕРНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬК В СУЧАСНИХ УМОВАХ 90

Сурков О.О.

ФОРМАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО МИСЛЕННЯ І ПРИЙНЯТТЯ
СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ В ХОДІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ
РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ 97

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

Корчинська Ж.М.

АНАЛІЗ НАРОДЖУВАНOSTI, СМЕРТНОСТІ ТА ПРИРОДНОГО
ПРИРОСТУ НАСЕЛЕННЯ ІРШАВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1991-2019 РР.) 103

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Asieieva Anna

THE IMPACT OF COVID-19 ON THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF
SMALL AND MEDIUM BUSINESS IN UKRAINE..... 114

Асєєва А.С.

ВПЛИВ COVID-19 НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН СВІТУ 120

Бененсон О.А. ИНДИКАТОР <i>MOMENTUM</i> КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ АНАЛИТИЧЕСКИЙ ИНСТРУМЕНТ ПРИ ИНВЕСТИРОВАНИИ НА МЕЖДУНАРОДНЫХ ФОНДОВЫХ РЫНКАХ	128
Букріна К.А. ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	133
Волкова Н.В., Смачило Г.І. УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В АСПЕКТІ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	139
Зайцева Н.В., Костенко Н.В. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ СПОЖИВАННЯ	148
Зубенко І.Р., Павлишина Н.С. СУТНІСТЬ РЕІНЖІНІРИНГУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ	156
Колодяжна І.В. МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	160
Лазарчук К.С. УПРАВЛІННЯ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ДЕБІТОРАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТ УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ..	167
Махніцька В.Р., Домбровський З.І. ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІНИ КАНАЛІВ ЗБУТУ ТОВАРУ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН-ПРОДАЖ НА ОСНОВІ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ БІЗНЕСІВ У ПЕРІОД КАРАНТИНУ.....	171
Махніцька В.Р., Домбровський З.І. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УПРАВЛІННІ МАЛИМ БІЗНЕСОМ.....	176
Перчук О.В., Бородіна Т.Г. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ТА ОБЛІКУ МОНЕТАРНИХ АКТИВІВ.....	182
Пінчук Т.А., Мазманян А.А. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ.....	188

Плескачев Ю.А., Евдокимов Д.Ю., Иванова М.Е., Пономарев Ю.Ю. АНАЛИЗ ФАКТОРОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА СМЕРТНОСТЬ В ДОРОЖНО- ТРАНСПОРТНЫХ ПРОИСШЕСТВИЯХ В РОССИИ.....	194
Рагимова Н.С. ИННОВАЦИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	202
Радченко Д.М. ИНДЕКС КАЧЕСТВА ГОРОДСКОЙ СРЕДЫ: ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ РАЗВИТИЯ	215
Ясь Д.В. ЗМІНИ КЛІМАТУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО	226

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Вишинська В.В. КОМЕНІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДМИТРА ЧИЖЕВСЬКОГО.....	229
Дмитренко А.А. РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО / ЕКОЛОГІЧНОГО І КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ НА РОЖИЩЕНЩИНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ	235
Ніколаєв І.Є. ОСВІТЯНИ МИКОЛАЇВЩИНИ В КОНТЕКСТІ РЕПРЕСИВНОЇ ПОЛІТИКИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ПЕРІОДУ ВЕЛИКОГО ТЕРОРУ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ АРХІВНО-КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ К. ГЕНАРІ).....	246
Чотарі Ю.Ю. РЕЛІКВІЇ КНЯГИНИ ЗРІНІ.....	255

КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

Кравчак Л.А. НОВА КОНЦЕПЦІЯ МИСТЕЦЬКОГО ПРОСТОРУ.....	265
Невальоний В.С., Черепанов К.М. ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙН-ОСВІТИ В УКРАЇНІ 1920-Х – ПОЧАТКУ 1930-Х РОКІВ	269
Федорчук О.В. РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ВИТИНАНКИ.....	274

МЕДИЧНІ НАУКИ

- Кальниш В.В., Опанасенко В.В., Алексеева Л.М., Зайцев Д.В.**
ОСОБЕННОСТИ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ВЫГОРАНИЯ У
ВОЕННОСЛУЖАЩИХ, ДЛИТЕЛЬНО ПРЕБЫВАВШИХ В ЗОНЕ
БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ..... 279
- Маршалкович С.М.**
ЛЕЧЕНИЕ ПНЕВМОНИИ (СОГЛАСНО МКБ 10) В СТАЦИОНАРНОМ
РЕЖИМЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ..... 285
- Сливка Я.І., Савка Ю.М.**
ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ
ФІЗІОЛОГІЇ ТА ПАТОФІЗІОЛОГІЇ..... 293

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

- Husztı Pona**
READING IN ENGLISH BY NON-NATIVE CHILDREN: TYPES OF
MISCUES AND THE L1 INFLUENCE 295
- Бабичева Е.В.**
НОВЫЕ ФОРМЫ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ
ВОКАЛЬНОГО ФАКУЛЬТЕТА РАМ ИМЕНИ ГНЕСИНЫХ В
УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19 306
- Барабашина Л.А., Шичева О.М.**
ЕКОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА ФОРМА
ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ 313
- Белозерова В.В., Николаева Е.В.**
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
РЕЖИССЕРА ТЕАТРАЛИЗОВАННЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ 323
- Варава Л.А., Тищенко Л.В., Мараховська Н.В.**
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ..... 332
- Власенко В.П.**
ПІДГОТОВКА ПРАВНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЩО
НАЛЕЖАТЬ ДО СФЕРИ УПРАВЛІННЯ МВС УКРАЇНИ..... 337
- Ворона Л.І.**
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – СУЧАСНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ В
ПОЗАШКІЛЛІ..... 344

Денисенко Ю.А. ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКОГО МИСЛЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА	352
Древняк Л.П. АКТУАЛЬНІСТЬ ПОШУКУ СУЧАСНИХ ФОРМ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	357
Капшутарь М.А. ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОГО РЫНКА ТРУДА И ПРОБЛЕМА ПОДГОТОВКИ АСПИРАНТОВ	363
Кисельов В.О. ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	368
Ковшар О.В., Куц К.М. ПЕДАГОГІЧНИЙ ТЬТОРСЬКИЙ СУПРОВІД ОБДАРОВАННОЇ ДИТИНИ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	374
Корнєва А.В. ЗАГАЛЬНА МЕТОДИКА НАУКОВОЇ ТВОРЧОСТІ	379
Котляр С.М., Буряк С.А. ОСОБЛИВІСТЬ ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ЛИЖНИКІВ-ГОНЩИКІВ 18-20 РОКІВ У ПЕРІОД САМОІЗОЛЯЦІЇ (КАРАНТИН).....	389
Котляренко С.В. САМОСТІЙНА РОБОТА В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ	399
Лазоренко С.А. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ..	403
Ляска О.П., Рибак Б. МЕДІАОСВІТНІ МОЖЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ	408
Маштакова М.В., Теремов А.В. САМОСТОЯТЕЛЬНОСТЬ В ОБУЧЕНИИ БИОЛОГИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА	413
Паньків Б. МЕТОД РОЛЬОВОЇ ГРИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ	419

Піліпей Л.П. ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ НАД НАУКОВО – ДОСЛІДНИЦЬКОЮ РОБОТОЮ	427
Раструба Т.В., Дьомочка А.О. ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ ЗДАТНОСТІ ПІДЛІТКІВ ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСОБАМИ ЕСТРАДНОЇ ПІСНІ	438
Ткачук О.Г, Чепурна Н.О. ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	446
Штурко Г.І. ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРНО-ГІГІЄНИЧНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	454
Щербина Ю.М. СУЧАСНІ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ (LMS)	458

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Осташова Я.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ М'ЯГКОЇ СИЛЫ ВИСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ РЕАЛЬНОСТИ.....	462
--	-----

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Вовкочин Л.Ю. ОСВІТНІЙ КОУЧИНГ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	468
Матейко Н.М. ПІДХОДИ ДО ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ.....	474
Пляка Л.В., Ноздріна А.А. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРОВІЗОРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	478
Северин Р.Р. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ПОДРУЖНЬОГО ПАРТНЕРА.....	482

Сняданко І.І., Грищенко О.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ “ДРАЙВЕР” У ТРАНЗАКЦІЙНОМУ ПІДХОДІ	491
Федоришин Г.М. УПРОВАДЖЕННЯ ТЬЮТОРИНГУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	498
Чебручан М.Р. ПРОШЛОЕ, НАСТОЯЩЕЕ И БУДУЩЕЕ, КАК ТРИ ВЕКТОРА ВРЕМЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ ПСИХИКИ	506
Шило О.С. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТІСНИХ КОНСТРУКТІВ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ	514
<i>СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ</i>	
Анісімова А.А. ВПЛИВ СИСТЕМ ЗЕМЛЕРОБСТВА ТА ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ГРУНТУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ БУР’ЯНІВ В ПОСІВАХ ГОРОХУ	522
Матусяк М.В. ОСОБЛИВОСТІ ІНТРОДУКЦІЇ МАЛОПОШИРЕНИХ ДЕКОРАТИВНИХ ВИДІВ В УМОВАХ ДЕНДРОПАРКУ «ЛАДИЖИНСЬКИЙ ГАЙ»	526
Онищенко Л.М., Климякина Е.Н. ГРУППОВОЙ СОСТАВ ФОСФАТОВ В АГРОЦЕНОЗЕ ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ ВЫРАЩИВАЕМОЙ В УСЛОВИЯХ ЗАПАДНОГО ПРЕДКАВКАЗЬЯ	531
Свито Е.И. CS-137 В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ МИНСКОГО РАЙОНА	537
Хиневич В.И., Михаловский И.С. МИКРОКАПСУЛИРОВАНИЕ БИОЛОГИЧЕСКИ АКТИВНЫХ ВЕЩЕСТВ МИКРОБИОЛОГИЧЕСКОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ С ИХ НАНОСТРУКТУРНЫМИ ЭЛЕМЕНТАМИ	546

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Абатуров А.О., Ткачов Ю.В. СУЧАСНІ МАТЕРІАЛИ ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ГОЛОВНОГО ОБТІЧНИКА РАКЕТ-НОСІЇВ	551
Аршан Є.В., Бондаренко Р.І., Калачников О.О., Ямненко Ю.С. СИСТЕМА АДАПТИВНОГО КОНТРОЛЮ ОСВІТЛЕННЯ	554
Бабенко В.О., Грішко Д.Ю., Трофименко О.В., Настенко Є.А., Носовець О.К. ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ ГРУПИ ПРЕДИКТОРІВ ДЛЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ШЛЯХОМ ЗНАХОДЖЕННЯ ЇХНЬОЇ ВАЖЛИВОСТІ	564
Булойчик А.А., Тонкович И.Н. НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ АВТОСЕРВИСА	572
Волчок В.А., Бобнис А.Ч. КРАТКИЕ ЭЛЕМЕНТЫ СИСТЕМНОГО ПОДХОДА В ЭНЕРГЕТИКЕ	577
Гайдай Г.Ю. АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ОБРОБКИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДАНИХ	587
Ермакова Е.О., Киселев С.Ю., Смирнов Е.Е., Пшеничникова А.О. АВТОМАТИЗИРОВАННЫЙ ПОДБОР ОБУВИ В ЗАДАЧАХ ПОДДЕРЖКИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ ПРИ ОРТОПЕДИЧЕСКОМ СНАБЖЕНИИ ПАЦИЕНТА	594
Кардасевич О.А., Козлов И.Л., Дорож О.А., Карчев К.Д. ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТЕРМОДИНАМИЧЕСКИХ ЦИКЛОВ АЭС, РАБОТАЮЩИХ ПРИ СВЕРХКРИТИЧЕСКИХ ПАРАМЕТРАХ ТЕПЛОНОСИТЕЛЯ	598
Пізінцалі Л.В., Александровська Н.І., Рабоча Т.В., Россомаха О.І., Россомаха О.А., Федченко О.В. ПЕРЕДУМОВИ, ЩОДО СТВОРЕННЯ УТИЛІЗАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ ДЛЯ УТИЛІЗАЦІЇ ЗАСОБІВ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ	608
Тютюнников С.В., Марущак О.П. АВТОМАТИЗАЦІЯ РОБОТИ ТЕПЛООВОГО НАСОСУ	619

Фем'як Я.М.

КАВІТАЦІЙНО-ПУЛЬСАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БУРІННІ СВЕРДЛОВИН 625

Шевень О.Ю., Синенко С.А.

ОСОБЕННОСТИ, В СВЯЗИ С КОТОРЫМИ УНИКАЛЬНЫЕ ВЫСОТНЫЕ ЗДАНИЯ ТРЕБУЮТ ПРИНЯТИЯ СОВРЕМЕННЫХ И ПРОГРЕССИВНЫХ РЕШЕНИЙ НА ВСЕХ ЭТАПАХ ВОЗВЕДЕНИЯ 634

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

Король І.Ю., Тютюнникова Г.С., Тютюнников В.С.

МАТРИЧНИЙ СПОСІБ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ ЛІНІЙНОГО ПРОГРАМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ФОРМИ СИМПЛЕКС-МЕТОДОМ 641

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ

Хорькова М.В.

СУЧАСНІ ФІТНЕС-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДНИК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА..... 653

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Біляєв Д.В.

ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТ ПРАГМАЛІНГВСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ..... 663

Дорогович Н.О.

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗВО..... 667

Лехнер І.Г.

ПРОЯВ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ «МОРАЛЬНОЇ СИЛИ» В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ 674

Паніна Л.А.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ 684

András Petrusinec

BENEFITS OF TECHNOLOGY IN VOCABULARY ACQUISITION..... 691

Сеньків Степан

ЗАКОНОМІРНОСТІ СПОЛУЧУВАНOSTІ ФОНЕМ ІЗ ПОЧАТКОВОЮ ГОЛОСНОЮ У ТРИФОНЕМНИХ СЛОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ 699

Стецик М.С., Ковач А.

ЗВУКОВІ ПОВТОРИ ТА ФОНОСЕМАНТИЧНІ ЗБЛИЖЕННЯ В ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО..... 709

Тарасова Н.І., Овсієнко Ю.І., Рижкова Т.Ю.

ДО ПИТАННЯ ВОЗВЕЛИЧЕННЯ НЕПЕРЕМОЖНОЇ СИЛИ КОХАННЯ: «РОМЕО І ДЖУЛЬЄТТА» В. ШЕКСПІРА 714

Юнаш М.В., То Тханг Куанг

РУССКИЙ И ВЬЕТНАМСКИЙ РЕЧЕВОЙ ЭТИКЕТ: ОСНОВНЫЕ СХОДСТВА И РАЗЛИЧИЯ 722

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Газаа Л.В.

СОВРЕМЕННОЕ ФИЛОСОФСКОЕ ОСМЫСЛЕНИЕ НЕКОТОРЫХ АСПЕКТОВ ПОЛИТИЧЕСКОЙ КАТЕГОРИИ «НАЦИЯ» В РОССИЙСКОМ КОНТЕКСТЕ 726

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Деак Йожеф

ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫЕ СИСТЕМЫ ВЕНГРИИ И РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ..... 734

Карапетян К.С.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ І ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ 737

Лавринюк Б.М., Мацелюх І.А.

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧИХ ОБМЕЖЕНЬ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕСТРУКТИВНИХ ТА ТОТАЛІТАРНИХ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ..... 742

Лесько А.М.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ 747

Максимов А.А. НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....	757
Перун С.В. ПРОБЛЕМАТИКА ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА НАЗВИ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ.....	766
Повзик Є.В. ПОТЕРПІЛИЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ.....	771
Равлюк А.Г. ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО РЕФЕРЕНДУМУ	776
Хелемский Р.Ю. СОВРЕМЕННЫЕ РЕАЛИИ ПРАВОВОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЬНОГО ОРГАНА МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ.....	784
<i>ІНШІ ГАЛУЗІ НАУК</i>	
Самошкін В.В., Мелешко В.І., Малютова О.М. ДІАГНОСТИКА, АЛІМЕНТАРНА ПРОФІЛАКТИКА ТА ЕРГОТЕРАПІЯ АТЕРОСКЛЕРОЗУ В СПОРТИВНІЙ ПРАКТИЦІ.....	793

РЕЛІКВІЇ КНЯГИНИ ЗРІНІ

Чотарі Юрій Юрійович

Канд. іст. наук., доцент

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7265-1273>

Ілона Зріні – видатна діячка в історії Угорщини, дочка Петра Зріні¹¹ і Катерини Франгепан¹², мати Ференца Ракоці II, героїчна захисниця Мукачівського замку, яка стала символом антигабсбурзького повстання. Народилася 1643 року [1; 2] в хорватському замку Озаль. Померла в малоазійській Нікомедії 18 лютого 1703 року. Серед жіночих постатей свого часу відіграє значну роль.

З нагоди вивчення листів княгині, що зберігалися в Державному архіві закарпатської області (ДАЗО), подамо коротку біографічну довідку та розповімо про культ Ілони Зріні, який сформувався в нашому регіоні. Результати наших досліджень введено в науковий обіг 11 оригінальних її листів.

Із дитячих літ, які проходили в аристократичному середовищі, Ілона Зріні була оточена турботою та любов'ю. Вона вивчала різні мови, розмовляла хорватською, угорською, латинською, німецькою. Коли панна Ілона виросла, то обрала собі нареченого, що відповідав титулу і рангу матері. Вибір упав на князя, великого землевласника з Верхньої Угорщини Ференца Ракоці I¹³. Шлюб між двома родинами об'єднав південні й північні володіння держави. Шлюбну

11 Петро Зріні (хорватською: Petar Zrinski – Петар Зринський) (Врбовец, Хорватія, 6 червня 1621 р. – Вінер-Нойштадт, Австрія, 30 квітня 1671 р.) – бан Хорватії, учасник змови Вешелені, батько Ілони Зріні, дід Ференца Ракоці II. Мав значні заслуги в боротьбі проти турків, однак попри це був страчений за участь у змові.

12 Катерина Франгепан (1625–1673) – дружина Петра Зріні, мати Ілони Зріні, бабуся Ференца II Ракоці. Як і Ілону Зріні, її розлучили з дітьми. Після провалу організованої Петром Зріні змови була запроторена до монастиря в Граці, де, дізнавшись про смерть чоловіка, збожеволіла і померла.

13 Ференц Ракоці I (1645–1676) – трансільванський князь, після участі у змові Вешелені був врятований матір'ю та езуїтами за значний викуп. Перший чоловік Ілони Зріні.

церемонію організували в Маковіцькому (Зборівському) замку 1 березня 1666 року, згодом подружжя переселилося до Шарошпотоцького замку. Сімейне життя молодої пари не було безтурботним. Свекруха Ілони – Софія Баторі¹⁴ – ставилася до невістки вороже, найімовірніше з політичних причин, оскільки вважала, що Ілона Зріні зі своїм оточенням залучать її сина до антигабсбурзького повстання. У 1667 році княгиня Ілона втратила свого первістка, а 1671 року після викриття змови Вешелені був страчений і її батько Петро Зріні. Матір і сестер Ілони Зріні запроторили до монастиря, де Катерина Франгепан зрештою і померла. Ференца Ракоці I матері, Софії Баторі, вдалося звільнити від покарання завдяки викупу в 400 тисяч форинтів і здачею частини родових замків. Після важких душевних переживань Ілона Зріні народила 1672 року дочку Юліанну, а ще через чотири роки в замку Борша дала життя Ференцу Ракоці II. Незабаром після важкої хвороби помер її чоловік, тож для Ілони єдиною радістю залишився син. Вона керувала володіннями Ракоці, що простяглися на площі понад 2 мільйони голдів (міра земельної площі, 1 голд = 0,57 га), і виховувала дітей відповідальними та чуйними.

У 1670-х роках на чолі руху куруців, що набував усе більшого поширення, став Імре Текелі, непересічна особистість якого привернула увагу вдови. Вони познайомилися 1678 року в замку Сент-Міклош (Чинадіївському замку), попри різницю у віці одразу відчували один до одного симпатію, яка згодом переросла в кохання, а зустрічі закоханих часто відбувалися саме в цьому палаці [3; 4; 5]. 15 червня 1682 року в каплиці Мукачівського замку Ілона Зріні присягнула у вірності Імре Текелі. Після цього Текелі прийняв у володіння Мукачівський замок, гарнізон склав йому присягу, а згодом були проведені фортифікаційні роботи з укріплення споруди. Княгиня була не тільки ніжною дружиною, а й підтримувала діяльність чоловіка. Зокрема, вона

---

14 Софія Баторі (1629–1680) – дружина трансільванського князя Дердя Ракоці II, мати Ференца Ракоці I. При одруженні прийняла реформатську віру, але після смерті чоловіка стала ревною католичкою. Виступила проти сина через його участь у змові Вешелені, але пізніше відкупила його від смертної кари. Померла в Мукачівському замку.

проводила переговори, які сприяли політиці «короля куруців», Текелі. Ще перед весіллям Текелі уклав союз із турками проти Габсбургів, але розпочатий у 1683 році наступ осьманів на Відень зазнав невдачі. Ілона Зріні з дітьми залишилася в Мукачеві. Імператорські війська під командуванням генерала Капрари¹⁵ зайняли міста Фелвідейка (Кошице, Маковиця, Регец, Шарошпоток), а на кінець року взяли в облогу Мукачево. Тритисячний гарнізон на чолі з Ілоною Зріні, яка проявила незвичайну мужність, героїчно протистояв австрійцям. Про відвагу захисників свідчить і те, що вони неодноразово проривали вороже кільце, завдаючи значних втрат австрійському війську. 10 березня 1686 року генерал Капрара закликав володарку замку капітулювати, яка у своєму листі-відповіді – що був розісланий по всій Європі – стала на захист як своїх дітей, так і свободи угорців [6]. Боротьба Ілони Зріні викликала симпатію європейських держав. Французький король Людовик XIV назвав її найсміливішою жінкою Європи, тож про неї писали на перших шпальтах голландських і французьких газет. Попри це генерал Капрара все тісніше стискав кільце облоги і наказав постійно обстрілювати замок із гармат. Княгиня закликала гарнізон стійко і мужньо оборонятися. Саме за таких обставин, під артилерійську канонаду, 27 березня відзначили десятиріччя її сина Ференца [7]. А 22 травня діти привітали матір з іменинами (день Ілони), що залишило глибокий слід як у душі Ілони Зріні [8; 9; 10].

Безпосередньо обороною замку керував комендант, капітан Андраш Радич, а політичними справами завідував Даніель Абшолон. Однак Ілона Зріні неодноразово особисто брала участь у плануванні та організації захисту, виходила на бастіони, спілкувалася з вояками і надихала їх. Ще в листопаді керувати облогою та всієї воєнною кампанією в Угорщині був призначений новий генерал-фельдмаршал Антоніо Караффа¹⁶. Відомий своєю жорстокістю

15 Сильвій фон Капрара (1631–1701) – австрійський генерал, брав участь у воєнних походах Габсбургів, спрямованих на захоплення Угорщини.

16 Антоніо Караффа (1642–1693) – цісарський генерал. З його іменем пов'язане заснування сумнозвісного кривавого судилища в Епер'еші, де були страчені дворяни за сфальшованими звинуваченнями. У Верхній

Караффа теж закликав княгиню скласти зброю, але безрезультатно. Здійснюючи репресії проти місцевого населення, генерал, намагався викликати серед людей жах, щоби змусити захисників замку до капітуляції. Регулярні атаки були безуспішними, а імператор, зважаючи на політичну ситуацію в Європі, хотів уникнути того, щоб облога Мукачівського замку переросла в проблему міжнародного рівня. Постійні звернення княгині до різних держав із проханням про допомогу залишалися без відповіді.

У цей час рятівним загонам Текелі вдалося дійти до м.Орад. План Текелі зазнав невдачі, він поступово втрачав свої сили. 1685 року його приймає орадський паша і відвозить до Тімішоари. Зрештою княгиня ухвалює рішення підписати капітуляцію, про причини-обставини якої історики дискутують до сьогодні [8]. У ході переговорів Ілоні Зріні вдалося досягти того, щоби вона з дозволу імператора залишила замок, а захисники фортеці були амністовані. Володіння Ракоці і Текелі потрапили під управління Габсбургів, а Ференцу та Юліанні були призначені опікуни. У січні 1688 року княгиня зібрала свої особисті речі – Біблію, ікони, коштовності, книги – і вирушила до Відня [11; 12; 13]. Найсуворішим вироком для неї була розлука з дітьми, яких віддали на виховання в єзуїтську школу при монастирі. Ілоні Зріні вдалося здобути свободу тільки через чотири роки, завдяки обміну полоненими. Коли Текелі розпочав наступ у Трансільванії і переміг австрійські війська в битві під містом Зернешт, він узяв у полон одного генерала й одного полковника [14]. Цих офіцерів йому вдалося виміняти на дружину. Однак княгині навіть перед виїздом до Туреччини не дозволили попрощатися з сином [6; 8]. Обмін полоненими затягнувся, але зрештою в січні 1693 року княгиня вирушила до свого чоловіка, із яким зустрілася в місті Бачка-Паланка (Сербія). Спочатку подружжя жило в Пожареваці, а згодом у Стамбулі [8]. Жінка, що володіла неабиякою душевною силою, навіть на засланні залишалася чи не головною

Угорщині та Трансільванії став уособленням цісарської жорстокості. Воював на турецькому та французькому фронтах.

опорою і розрадою для чоловіка та решти емігрантів. Крім цього, щобвилікувати подагру Текелі, кілька разів їздила з ним на Родос. Останні роки провела в Нікодемії, у «долині квітів». Померла 18 лютого 1703 року у віці 60 років. Була похована в Константинополі в церкві святого Бенедикта. Пізніше її прах перевезено і 29 жовтня 1906 року перепоховано в соборі святої Єлизавети в місті Кошице в одному саркофазі з прахом її сина Ференца Ракоці II [1].

Оригінальні листи Ілони Зріні, що зберігалися на Закарпатті, були об'єктом дослідження в наукових публікаціях принаймні двічі. Їх вивчав Янош Вароді Штернберг, а також автор цих рядків [15], який у 1993 році до шести відомих листів ввів у науковий обіг ще чотири. А в останні роки був виявлений і 11-й лист. Листи не тільки цікаві своїм змістом, а цінні й тим, що несуть у собі відбиток епістолярного письма тогочасної епохи та відображають стиль самого автора. Зокрема, стійкі словосполучення, сталі вирази яскраво доносять до нас характерну для тієї епохи відсутність єдиного правопису. Згідно з традиціями того часу, княгиня писала послання не власноруч. Цю роботу виконували особисті секретарі, а Ілона Зріні ставила тільки свій підпис. Листи свідчать про рішучий характер княгині, її стійку позицію в різних, зокрема й особистих, питаннях. В період життя в Мукачівському замку невістці вдалося відстояти свою самостійність, не піддатися впливу свекрухи. Листи свідчать, що княгиня підтримувала тісні контакти з керівництвом Ужанського та Березького комітетів. Найраніший з відомих нам листів датований 6 серпня 1677 року¹⁷, у якому адресант звертається до Ужанського комітату про розрахунок з німецькими купцями. Наступний документ датується майже двома роками пізніше – 8 лютим 1679 року. У ньому княгиня повідомляє Ужанський комітат, що зрозуміла отримане повідомлення і згідно з ним триматиме з комітатом зв'язок через Яноша Петроваї. Засвідчення поваги та численні побажання

17 Державний архів Закарпатської області (ДАЗО), Ф.4 (документи надзупана Ужанського комітату), оп. 17, од. зб. 69, арк. 5.

наприкінці листа свідчать про хороші добросусідські відносини з керівництвом Ужанського комітату¹⁸.

У листі від 21 лютого 1679 року Ілона Зріні дає керівництву комітату рекомендації та просить прийняти високоповажну пані Клару Піхулі та її пасинка Жігмонда Ападі. Також княгиня просить визначити день, коли пані Клара разом зі слугами може провести розгляд справи в Ужгороді¹⁹. У датованому 1 травня 1679 року листі до піджупана Ужанського комітату княгиня просить допомоги у звільненні Петера Куліна.²⁰ Наступний документ був написаний 25 квітня 1680 року. З його змісту з'ясовується, що Ілона Зріні посилає свого секретаря Дердя Гіді у якості посла до Березького комітату і звертається з проханням «забезпечити його відповідними резолюціями». Судячи з листа, поїздка Дердя Гіді до Берегова була необхідна насамперед, щоб здобути більше інформації про стан тамтешніх справ²¹.

Із 1681 року походить шість листів. Перший написаний 13 квітня 1681 року про місію мукачівського державного (придворного) судді Мігая Цегледі²². Про схожі питання йдеться у двох листах від 11 червня 1681 року, де згадується дипломатична місія Іштвана Ігнеці²³ та Мігая Кадоша²⁴. 15 червня 1681 року княгиня обіцяє захист солдатам-куруцам, що розташувалися в Берегові²⁵. 2 липня 1681 року Ілона Зріні звертається до Березького комітату у справі посольства Мігая Комлоші та Яноша Фуло²⁶. Схожим чином княгиня звертається і 21 липня 1681 року у справі берегівських селян, а також ділиться своїми думками щодо правосуддя і тогочасної воєнної ситуації²⁷.

18 ДАЗО, Ф.4, оп.2, од. зб. 1058, арк. 3.

19 ДАЗО, Ф.4, оп.2, од. зб. 1058, арк. 1.

20 ДАЗО, Ф.4, оп.2, од. зб. 1058, арк. 5.

21 ДАЗО, Ф.10 (документи наджупана Березького комітату), оп.1, од. зб. 250, арк. 1.

22 ДАЗО, Ф.10, оп.1, од. зб. 241, арк. 1.

23 ДАЗО, Ф.10, оп.1, од. зб. 241, арк. 5.

24 ДАЗО, Ф.10, оп.1, од. зб. 241, арк. 3.

25 ДАЗО, Ф.10, оп.1, од. зб. 242, арк. 1.

26 ДАЗО, Ф.10, оп.1, од. зб. 241, арк. 7.

27 ДАЗО, Ф.10, оп.1, од. зб. 242, арк. 3.

Надалі приділимо увагу святкуванню іменин Ілони Зріні та пізнішим вшануванням її пам'яті. У якості джерел ми використали видання та публікації в пресі, які з'являлися до ювілеїв Ілони Зріні, а зараз зберігаються в Берегівському архіві (ДАЗО). Крім опису мукачівських подій, історикам відомі діаріуші Оттоманської Порти (уряду Османської імперії) за 1692–1693 роки, а також посольські хроніки татарського хана за 1706 рік. До 1683 року Баї був комендантом Мукачівського замку, згодом саме він супроводжував Ілону Зріні до Текелі в Туреччину [16]. Крім цього, дні Ілони, що відзначалися в травні 1686 року, згадуються і в щоденнику самої княгині [7].

Після смерті Софії Баторі (1680) Ілона Зріні щороку святкувала свої іменини. Цього дня (23 травня) представники та дворяни з довколишніх комітатів – насамперед із Земпленьського, Ужанського та Березького, на яких простягалися володіння Ракоці – з дотриманням пишних церемоній приїжджали засвідчити свою повагу володарці мукачівського замку. На полях поблизу фортеці влаштовували видовищні кінні турніри. Багаті банкети, переговори та спілкування з дворянами, розваги тривали майже тиждень. Святкування днів Ілони не відмінялися навіть у роки облоги (1685–1688), щоправда тоді не проводилися кінні турніри. Замість них оборонці замку здійснювали героїчні вилазки, доходючи аж до Берегова, Середнього та кордону з Мараморошем [7].

У 1687 році дні Ілони були найскромнішими, але офіцери й тоді одягли свої парадні мундири. Діти княгині, Юліанна та Ференц, декламували вірші, у яких висловили свою любов до матері. На честь іменинниці замкові гармати дали святковий потрійний залп. Після здачі замку (17 січня 1688 року) на цілі століття затихли мукачівські розваги, але ім'я Ілони Зріні й надалі жило в пам'яті людей.

Через багато років, коли обставини зробили це можливим, у Березькому комітаті відродилася традиція вшанування княгині. 1903 року в місцевій пресі до 200-річчя з дня смерті Ілони Зріні нагадали про її героїчну роль в обороні Мукачівського замку [17]. На початку ХХ століття, коли з'явилася можливість

перевезти з Туреччини прах Ференца Ракоці II, Ілони Зріні та інших засланих, на їх перепоховання, крім Кошице, претендувало й Мукачево. 18 квітня 1904 року імператор Франц-Йосиф дозволив повернення праху на батьківщину. Хоча спроби Мукачева не увінчалися успіхом, але вся Угорщина визнавала правомірність бажань міської громади. Зрештою, згідно із заповітом Ракоці, остаточний вічний спокій дорогоцінний прах знайшов у соборі в Кошице.

До 300-річчя з дня народження княгині надзупан Березького комітату Саболч Пейчі оголосив 1943-й рік роком Ілони Зріні. 11 травня 1943 року на урочистостях у Берегові художник Ласло Потокі презентував своє полотно «Передача Мукачівського замку» [18].²⁸ Присвячені Ілоні Зріні святкові заходи проводилися в Мукачеві та безпосередньо в замку. До міста прибули численні делегації з населених пунктів, пов'язаних із життям та діяльністю Ілони Зріні й Ференца Ракоці II: Довгого, Торпо, Чинадієва, Підполоззя. Після ранкової церковної служби натовп зібрався на головній площі Мукачева і звідти вирушив до замку. Фортеця з нагоди цього великого дня була святково прикрашена під керівництвом митця Іштвана Леградї стягами, гербами та історичними полотнами.

Жіночі організації Ужгорода також віддали шану видатній захисниці Мукачівського замку. У міському театрі був організований святковий вечір, присвячений пам'яті Ілони Зріні [19; 20]. 25 серпня заходи із вшанування Ілони Зріні провели й у Сиготі (Sighetu Marmatiei). Неподалік міста було урочисто відкрито названу на честь княгині оглядову вежу та будиночок для прихистку туристів [20]. У сусідньому Земплєнському комітаті на цей час закінчили реставрацію палацу Ракоці в Борші, тут створили музей з епохи Ракоці [21].

Наступна подія, що набула вже історичного значення, – це «повернення» Ілони Зріні та малого Ракоці до Мукачівського замку. 27 лютого 2006 року на так званій вежі Лорантфі було урочисто відкрито пам'ятник княгині з сином у

---

28 Копія цієї картини зберігається в Мукачівському замку.

натуральну величину. Творіння мукачівського скульптора Петра Матла стоїть на невеликому п'єдесталі і символізує історичне минуле угорців-українців на цих землях [22].

Список літератури:

1. Mészáros Kálmán–Seres István, Zrínyi Ilona. Rubicon. 2014. 2 szám. 6.
2. Nagy László: Kard és szerelem. Török kori históriák. Gondolat Kiadó, Bp., 1985. 375.
3. Magyar Történelmi Emlékek. Torma Károly (ред.): Késmárki Thököly Imre naplója 1676–1678-ból. MTA, Bp. 1866. 9.
4. Lehoczky Tivadar, Adat Zrínyi Ilona és Thököly Imre házasságához. Századok, 1876. 750–753.
5. Makrally Aranka, Érdek vagy szerelem? Thököly Imre és Zrínyi Ilona kapcsolata. Korunk. 2016. december. 31.
6. R. Várkonyi Ágnes, A fejedelem gyermekora (1676–1688). Bp., 1989. 234–235.
7. Kertész Erzsébet, A fejedelemasszony (Zrínyi Ilona élete). Bp., 1986. 98–99.
8. R. Várkonyi Ágnes, Zrínyi Ilona és a korabeli magyar politika. Thököly-emlékünnepe. A fejedelem halálának 270. évfordulója alkalmából. Vaja 1975. 88.
9. Lehoczky Tivadar, Zrínyi Ilona napjai Báthory Zsófia halála után. Századok. 1877. 880–882.
10. Bay Gábor, A híres „Ilona-napok” Munkács ősi várában ludányi Bay Mihály egykori naplójából. Kárpáti Híradó. 1943. április 29.
11. Thaly Kálmán, Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferencz féle ingóságok jegyzékei. I–VI. Századok. 1879. 171–179.
12. A Rákóczi-árvák 1688-ban Munkács várában maradt és Patakra vitt ingó értékeinek lajstromai. Történelmi Tár, 1886. 769.
13. Komáromy András, A Rákóczyak kincse Munkács várában. Századok. 1891. 736–750.

14. Nagy László, A generálisért cserélt hitves. In: Kard és szerelem. Bp., 1985. 371–412.
15. Csatáry György, Zrínyi Ilona levelei és emléke Kárpátalján. Hatodik Síp. 1993. Nyár. Melléklet. 10–16.
16. Erdély története. Szerk: Köpeczi Béla. II. kötet. Bp., 1988. 960.
17. Tóth Ilona, Zrínyi Ilona emlékezete. Bereg. (суспільний регіональний тижневик) 1903. február 22.
18. A főispán megemlékezése Zrínyi Ilonáról. Az Óslakó (Politikai és társadalmi hetilap) 1943. május 16.;
19. Zrínyi Ilona emlékének hódol Bereg megye. Kárpáti Híradó, 1943. május 21.
20. Felavatták a máramarosszigeti Zrínyi Ilona kilátótorony és menedékházat. Kárpáti Híradó, 1943. augusztus 25.
21. Örvös Lajos, Borsiban befejeződtek a Rákóczi-kastély építési munkálatai. Kárpáti Híradó, 1943. június 6.
22. Popovics Zsuzsanna, Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc hazatért. A lelkek egysége a célok beteljesedésének záloga. Kárpátalja, 2006. március 3.

Самостійне електронне текстове
наукове періодичне видання комбінованого використання

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ, ОСВІТИ ТА ВИРОБНИЦТВА: МІЖГАЛУЗЕВІ ДИСПУТИ

Матеріали

**X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Київ, 13 листопада 2020 р.)**

X Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва»
(м. Київ, 13 листопада 2020 р.)

Адреса оргкомітету та редакційної колегії:

м. Київ, Україна

E-mail: conference@openscilab.org

www.openscilab.org

ISSN 2708-1257

9 772708 125002